

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Unu siru garmond:
odată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fie care publică-
țiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
in
Blașiú.

Anulú IV.

Blașiú 11 Augustú 1894.

Numérulú 34.

Politica viitoare a guvernului.

Discursulú primú-ministrului Wekerle rostítú in 5 Augustú inaintea alegătorilorú sêi din Baia-mare a fostú așteptatú cu neastimpêrú de cercuri fórté largi.

Lumea era curiosă, să cunóscă din gura ministrului-președinte planulú de actiune alú guvernului față cu cestiunile mari, cari agitéză țara întrégă.

Însfârșitú multú doritulú discursú s'a ținutú, și noi credemú, că elú n'a mulțămítú decâtú pe aceia, cari voescu cu orí ce prețú, să descresținescă societatea omenescă, să întărescă omnipotența statului in detrimentulú libertățilorú publice cetățenesci, și să nimicescă tóte naționalitățile nemagiare pentru realizarea nebunei idei de statú magiarú, unitarú in limbă și simțire.

Ne spune ministrulú, că a fostú neapêratú de lipsă, să se separeze cerculú de activitate alú statului de cerculú de activitate alú bisericeii pe terenulú dreptului matrimonialú și alú matriculelorú, pentru ca pe calea asta să încete pentru totdeauna frecările între biserice și statú.

In cuvintele acestea înșelătóre se cuprinde de o parte unú neadevêrú, de altă parte o speranță desêrtă.

Nu este adevêratú, că prin reformele bisericesci ale guvernului se separeză cerculú de activitate alú statului de alú bisericeii, ci adevêrulú este, că statulú s'a atinsú cu mână sacrilegă de

drepturile bisericeii, și a despoiatú biserica de cerculú acela de activitate, care din natura sa i-se cuvine in societatea creștină. Nu este deci vorbă de o separare, ci de o usurpare, care se va rêsuna înfricoșatú și la noi, pe cum a începutú deja a se rêsuna in tóte statele, unde puterea civilă a răpitú drepturile connaturale ale bisericeii creștine.

Usurparea acésta departe de a înlătura conflictele, ea le va face totú mai acute și mai dese. Reformele guvernului aú lovitú și vătêmatú greú convingerea și consciința religioasă a majorității cetățenilorú, ér la noi la Români, unde dela unire încóce biserica a ocrotitú și promovatú și interesele și aspirațiunile nóstre naționale, acele reforme aú rânítú și simțemintulú nostru naționalú. Este deci fórté naturalú, ca partea cea mai mare a cetățenilorú să lupte cu inersunare in contra puterii aceleia, care le impune nisce institutiuni contrare convingerii lorú religiose și simțemintului lorú naționalú. Astfelú in locú să avemú pace și liniște, se vorú perpetua conflictele, cari ministrulú a speratú, că le va puté înlătura.

Omnipotența statului voesce ministrulú să o întărescă prin întroducerea administrațiunii de statú, ce ne-a promis'o in discursulú sêu. Prin denumirea tuturorú funcționarilorú, cari lucră in ramulú administrațiunii politice, guvernulú însă nu voesce numai realizarea idealului falsului liberalismú modernú

de a concentra tótá puterea publică in mânilé unú guvernú eșítú din o maioritate parlamentară, care la rindulú sêu este alésă prin corupțiune, terorismú și prin eschiderea unei părți insemnate a cetățenilorú dela dreptulú de alegere, ci țintesce totodată și la „apêrarea unorú interese mai înalte de statú” și la „asigurarea aspirațiunilorú naționale”.

Interesele mai înalte de statú și aspirațiunile naționale, in limbajulú guvernantilorú nostri, insemnéză, că pentru tóte timpurile trebuie să se țină puterea publică in mâna Magiarilorú, cari să lucre din tóte puterile și cu tóte mijlocele, de cari dispune statulú, pentru a crea câtú mai curêndú o Ungarie independentă, in care numai unú poporú să trăescă: celú magiarú, numai o cultură să existe și înflorească: cea magiară, și numai o limbă să resune: cea ungurescă. Va să dică totú, ce se póte inchipui mai neumanú și mai nefirescú, se urmăresce prin așa numita administrațiune de statú.

La acéstú rezultatú finalú voesce să ajungă ministrulú și cu resolvarea cestiunii naționalitățilorú. Elú voesce, să resólve acéstă cestiune așa, că naționalitățile să nu mai existe in viața publică de statú. Pentru aceea deși legea naționalitățilorú garantéză limbilorú nemagiare preponderanță in tóte ținuturile locuite de nemagiari atátú pe terenulú administrațiunii, câtú și alú magistraturei, totuși ministrulú cu desconsiderarea totală a acestei legi, care

Feuilleton.

Raportú generalú

despre starea și activitatea Societății „Inocențiu M. Clain” a teologilorú din Blașiú pe an. scol. 1893/4.

Uniți să fimú in cugetú,
Uniți in Dumneșéú.
Devisa Societății.

Se póte óre ceva mai sublimú, decâtú unirea in cugete, unirea in Dumneșéú? Se póte óre ceva mai sfințú decâtú acésta? Nu! De dece orí nu! Esperința de tóte dílele, istoria de vécuri ne e martoră la acésta. Scopulú omului, fericirea lui pămintescă, bună-pacea și bunăînțelegerea pretindú unire și ér unire. Interesulú personalú și egoismulú pretindú unire in cugete, unire in Dumneșéú. — Dacă ar esista pe pămintú acésta unire, pămintulú ar fi unú raiú, fericirea ar fi între ómení. Dacă némulú omenescú ar fi in unire, dacă unú poporú, o națiune ar fi unită in cugete, idei și simțeminte, cine ar fi acela, care să póta descrie efectele salutaré ale acestei contopiri de cugete, idei și simțeminte?

Și apoi dintre tóte efectele, cari din

acésta contopire de simțeminte, cugete și idei se nascú, celú mai salutarú pentru individú, familie, societate, națiune și ómenime, este fără indoélă iubirea, care ar cuprinde in casulú acesta inimile tuturorá, acea iubire, care e condițiune sine qua non pentru pacea și liniștea, fie între membrii unei familii, fie între fii unei națiuni, fie in fine chiar între fii mai multorú națiuni conlocuitoare in același statú. Căci e lucru firescú, unde e iubire, de acolo e alungată nedreptatea, nelegiuirea și asuprirea. Și loculú acestora îlú ocupă libertatea, egalitatea și frățietatea, acești trei tesauri mari, pe cari ómenimea de multú, dar de multú se nisuesce a-i încetățeni. Prin acésta iubire, prin acésta unire in cugete, simțeminte și idei, lupta partidelorú, care totdeauna a fostú, este și va fi cauza la ruina popórelorú, la ruina materială și spirituală, ar dispáre. Căci dórá atunci e fericitú soțulú de căsătorie, atunci e fericire in familie, atunci prosperéză societatea, cândú tóte lucrurile singuraticilorú membri își aú sorgintea in iubire. Credința, speranța și iubirea suntú acelea trei virtuți, cari suntú temelie, basa și fundamentulú a tótá fericirea. — Dar óre se dá credință fără contopire in cugete și simțeminte? Óre

are cineva încredere in inamiculú sêu? Óre se dá speranță și iubire fără unire in cugete și idei? Ni-se pare, că nu. Căci cum își va pune cineva speranța in unulú, care e condusú de principii contrari la ale lui? Cum va iubi pe atululú, care simte cu totulú altcum? Căci sciutú este, că neunirea e cea mai mare stavilă preceptului dumneșecú: „Să iubesci pe de-aprópele têú, ca însu-ți pe tine.” Și deși între orí ce relațiuni ne-amú puté conforma acéstú principiu, căci díce sfința Scripturá: „Fă bine celorú ce-ți facú rêú”, totuși esperința de tóte dílele ne arată contrariulú, fiindcă cu neunirea deodată s'a vîrftá in inimile ómenilorú și simburele invidiei, urei și a pismeii, cari nu se deosebescú de locú de egoismú, luatú cuvintulú acesta in înțelesulú, ce i-se dá adú.

Și fiindcă nu odatá unú lucru pozitivú se póte cunoșce mai bine, cunoscêndú contrariulú, așa și in casulú de față ca să putemú cunoșce însemnătatea unirii, să reflectámú la relele, ce le-a adusú in poporú și preste totú neunirea, discordia și neînțelegerea, fără ca urmarea cea mai fîrêscă a ei să fie nimicirea totală a întregului. De vécuri istoria nu amintesce unú singurú casú, cândú fii unei națiuni trăindú in disarmonie să fi

nu conține nici macar un minim al pretențiilor diferitelor naționalități, ne spune verde, că el nu va permite nici odată, ca în această țară să existe ori să se formeze „*cercuri administrative, în care limba altor naționalități să ajungă în preponderanță*”.

Suntem deci deplin luminați! Actualul guvern asemenea celor mai turbați soviniști nu voesc să respecte și să aplice nici macar legile sancționate. El voesc, să scie numai de egalitate individuală fără deosebire de limbă și naționalitate, căci acesta ne-o promite în modul cel mai solemn și dl. ministru-președinte; dar de libertate și egalitate națională nici vorbă nu poate fi înaintea guvernanților noștri. Din contră cine ar umbla pe căi legale, să elupte și pentru nemagiar libertate și egalitate națională, are să fie lovit fără cruțare de mâna atotputernică a statului magiar. Pentru aceea s'au aruncat în temniță membrii comitetului național. Pentru aceea s'a sistat activitatea acelui comitet. Pentru aceea s'au interzis, și conform promisiunii ministrului-președinte se vor interzice toate adunările și conferințele Românilor. Aceste drepturi cardinale din constituțiunea noastră au să existe pe viitor numai pentru cei ce se vor înhăma la carul ideii de stat magiar unitar.

Însă sperăm în dreptatea lui Dumnezeu, că nu va fi tot așa. Alte popoare cu mult mai puternice și mai mari au fost umilite, când s'au abătut dela legile lui Dumnezeu și dela legile firii.

Ministrul Wekerle după discursul dela Baia-mare s'a dus la Lemberg, să viziteze expozițiunea Polonilor, pe cari Magiarii îi consideră de unicii amici sinceri. Au deci și Wekerle și însoțitorii lui ocaziune foarte bună, ca chiar din starea actuală a Polonilor subjugată de trei împărății să mediteze,

ajutat propășirea și înaintarea acelor. Acelu popor, care a avut astfel de fi, în mod necesar să se treacă să se ruineze, și cu timpul să fie șters din catalogul popoarelor. Logica e: În astfel de cazuri nimenia nu jefese absolut nimic pentru binele comun, ci fie care cercă interese proprii, sau cum dice românul: „Totu omul trage focu la oia lui.” E dureros, ba e sfâșiatoriu de inimă vădând ruina unei familii din cauză, ca fiecare membru tinde în altă direcțiune. Întocmai se întâmplă cu societățile, când membrii lor nu-și mai cunosc chemarea. Și chiar așa cu singuratică națiune și popor, numai cât petrecându-se lucrul pe o scenă mai mare, nu e așa observabil.

Și pentru ca să ne convingem și să vedem, ce e omul, și unde poate să ajungă dând frâu liber simțimentelor conduse și influențate de superbie, egoism și poftă de domnie, ore să cercăm istoria Romanilor, sau să ne oprim la revoluția franceză, sau în fine mai bine să reflectăm asupra statului nostru? De vom face o mică reprivire asupra trecutului nostru, ni-se pare, vom fi siliți a aproba dicala, că „pe român neunirea l'a mântuit”. Și dacă ni-se impune întrebară, ore acum încă stăm ca în trecut? se răspunde, că: Nu. Ați suntem tari, înaintăm cu pași repezi spre învingere, calea ne e deschisă spre cultură, căci ne-am unit, ne-am identificat.

Dacă vrem deci, să mergem înainte, să nu uităm învățătura bătrânului muri-

că la ce sorte ajung popoarele, cari în trufia lor își bat joc de legile lui Dumnezeu și voesc, să trăească tot numai din asuprirea altora.

Fie, ca meditația aceasta să fie și lui și altora de folos, căci noi nimic nu dorim mai ferbinte, decât fericirea tuturor popoarelor și prin urmare și a concetățenilor magiari, însă fericirea lor să nu fie nefericirea noastră!

Revista bisericească.

Roma.

Relațiunile diplomatice între S. Scaun și republica Argentina (America) întreprinse s'au restabilit.

Se anunță semi-oficios, că guvernul italian a hotărât a da fără amânare esequatura tuturor episcopilor, pe cari i-a denumit Papa pe baza dreptului său de denumire necontestabil.

Foile semi-oficiose declară, că guvernul face totu, ce-i stă în putere pentru compunerea conflictului între regele Italiei și S. Scaun Apostolic în cestiunea numirii patriarhului de Venetia.

Revista politică.

Afaceri interne.

Duminecă s'a prezentat ministrul Wekerle înaintea alegătorilor săi din Baia-mare spre a-și ține darea de samă, pentru care de mai înainte i-a făcut reclamă presa mercenară. La darea de samă a fost publică puțin, deși chiar pe atunci se ținea în Baia-mare congresul anual al băieșilor. Din provincie abia s'au prezentat câțiva curioși.

În cuvintarea sa ministrul, luându-și aerul de mare bărbat de stat, se încercă, să-și justifice reformele bisericești-politice, cari de doi ani predominesc situațiunea politică. El dice, că reformele bisericești au fost necesare din cauza frecărilor între diversele con-

șesime, și fiindu că unii voiau, ca și unele cestiuni, ce cad în competența statului, să se rezolve din punct de vedere confesional. Purtarea Apoyonistilor, cari deși încă au fost pentru căsătoria civilă, totuși cu ocaziunea desbaterilor nu au cercat să-și valideze principiile, ci să răstorne guvernul, o califică de o decădintă morală. Își exprimă speranța, că proiectele de legi bisericești ridicate la valoare de lege vor fi respectate, și că statul va avea tărie de a purcede cu succes față de cei ce nu le-ar respecta ori ar turbura pacea religioasă.

Cu privire la administrație dice Wekerle, că statul numai așa poate satisface lipselor publice și poate promova dezvoltarea economică și culturală, dacă și în forurile subalterne funcționează organe de stat.

O altă cestiune acută este cestiunea naționalităților, deși ministrul nu recunoșce în general o atare cestiune. Mai corect vorbindu cestiunea naționalităților o reduce la aspirațiunea, ca în statul nostru poliglot să se facă districte administrative separate după naționalități, în cari limba acestora să fie mai pe sus decât cea magiară. Cestiunea aceasta dată din secolul trecut, dară în viitorul cel mai apropiat alte cestiuni de caracter socialistic o vor lipsi de caracterul său eminent de primul ord. Afă, că anumite pretențiuni de naționalitate se spriginesc din străinătate, nu din partea cercurilor oficiose, ci a reuniunilor private. O altă abnormitate este, că suntem acuși înaintea Europei culte, a întregii omenimii, că voim a urma o politică neumană, violentă, nimicitoare, . . . „Ne acuză cu magiarisarea forțată. Cestiunea magiarisării,” dice ministrul, „stă la noi în aceea, că dorim a face pentru ori și cine accesibilă limba oficioasă a statului.” Dinsul nu va suferi nici o încercare de a paraliza cu forță această accesibilitate,

bund, ce o dă celor șapte fi ai săi: Până când nulele au fost într-o legătură, — deși fiecare singuratică ușor de frânt, — nu le-au putut frânge. Să ținem totdeauna cont de cuvintele poetului:

Unde-i unu, nu-i putere,
La nevoi și la durere.

Unde-să doi, puterea crește,
Și dușmanul nu sporesce.

Dacă vrem dar izbândă, dacă vrem țintă, dacă vrem învingere, ne trebuie contopire de idei și simțimente, ne trebuie unire în cugete.

Dar mai mult. Am pute face cu mult mai mult, dacă această unire de mult dorită ar fi precedată de mult dorita unire în Dumnezeu. Unirea în cugete are mari efecte, împreună cu unirea în Dumnezeu ar avea cu mult mai mari. „Unu Dumnezeu, o credință, unu botez”, scrie apostolul ginților. Cât de mult reclamă aceste cuvinte ale apostolului dela fiecare individ! Unirea în Dumnezeu a popoarelor ar fi cea mai binefăcătoare ploie, și mai vrtoasă la poporul român. La câte instituțiuni, cari mult ar fi contribuit la ridicarea poporului, s'a pus fundamentul, ele însă au avut puțin efect în împinându mari pedeci în diferența de religie. Și dacă cândva, ați am avea mai mare lipsă ca ori și când de această unire. Ați, când atacuri nedrepte sunt îndreptate cu atâta răutate în contra scumpei noastre biserici, căci dacă cândva au fost puternici inimici bisericești, ați se par,

că se aruncă asupra ei cu o furie deosebită. Se aruncă asupra ei, și o atacă din toate părțile vindu, să-i răpescă și cele mai sante instituțiuni ale ei. Er noi în cazul acesta, dacă am pune umărul la umăr, dacă am împreuna interesele bisericești și ale națiunii, dacă în privința religiei nu am fi desbinați, am ajunge acolo, unde ar trebui să ajungem. Fiindu-ne înse și sururile împreună, fiindu desbinați, inimicul în parte e mai sigur de învingere, er noi nu am fi cu aproape unu secul înapoi în cultură. Considerându aceste, ori căru român cu iubire de nemu îi vine, să se întrebe după timpurile, când totă suflarea românească va fi străbătută de această convingere? Timpul, în care inscripția drapelului, sub care luptăm, va fi:

Uniți să fim în cugetu,

Uniți în Dumnezeu,

acelu timp va fi timpul de glorie, timpul de triumf al poporului român. Atunci și poporul român își va vedea scuturate lanțurile, cari aproape de 19 veuri îl trag la pământ. Atunci va lucra și pentru elu sorele dreptăți și alu libertății, atunci ca prin minune, precum odinioară s. Petru, i-se vor deschide ușile temitei.

Atunci lucrarea lui omărul la omărul va avea și efecte și va fi și sfințită.

Er dacă și ați ar mai fi indivizi, cari ar lucra contra acestei uniri a poporului român, dacă vor mai fi și ați de aceia, cari să se lase a fi trași de spiritul de partidă

ori de a agita în contra ei, din acesta însă nu se poate conchide la magiarizarea forțată. „Arătați-mi un singur om din românii magiarizați cu forța? Față de aceste acuse nedrepte datorința noastră este, să îngrijim, ca încât să se comită fapte contra legii, acelea să se pedepsească pe cale legală, ceea ce s'a și făcut în timpul din urmă cu totă rigorea; s'a luat măsuri, ca în țară să nu aște terenul terorismului, și liniștea publică să fie asigurată.“

Se laudă guvernul cu desființarea comitetului național din Sibiu, care a lucrat fără statute și și-a îndreptat activitatea și spre legături cu străinătatea; a oprit ținerea unor adunări și va opri și pe viitoriu (adevărat liberalism!). Nu se pot permite pe teritoriul statului intrării, la cari să participe și indivizi, cari nu sunt cetățeni ungari; în privința acesta se vor mai face dispozițiuni prohibitoare și întredicătoare, ca singuraticii să nu se potă provoca la ajutoriu în străinătate contra acelor rele, cari, dacă cred, că există, au datorința de a le cerca vindecare aici acasă.

Doresce, să rămână statul pe baza principiilor din 1868, și nu va concede nimic, ce ar ținti spre a disolva întregitatea statului magiar. Nu va suferi nouă organizări de drept public, care să se deosebescă după naționalități. Pentru aceea în aplicarea legilor nu se va face nici o distincție de limbă între cetățenii statului. Pe naționalități le facă părtașe în toate privințele de binefaceri unei administrațiuni îngrijitoare (?) și binefacătoare (?), și în câtă permite puterea statului, se vor îngriji și de aceea, ca cetățenii de altă limbă să ajungă la conștiința, că dinșii în toate privințele sunt civili egali îndreptățiți ai acestui stat. Vor urma față de ei principiul egalității, dară chiar pentru acesta vor pretinde dela ei totu odată și împlinirea datorințelor. În fine promite, că se va ocupa cu regularea unor cestiuni privi-

tore la minele de argint și cărbunii de petra.

E curios, că jurnalul jidovesc „Neue Freie Presse“ din Viena încă în numărul de Sâmbătă publică un estras al discursului, ce l'a ținut Wekerle Duminică în Baia-mare.

Frânci.

Caserio, asasinul președintelui Carnot, a fost osîndit la moarte. El a declarat, că a comis uciderea cu intențiune, și nu-i pare rău de fapta sa. La cetirea sentinței a strigat: „Trăescă anarhia, curaj camerașilor!“

Corneliu Herz, care a jucat mare rolă în afacerea Panama, a fost osîndit la 5 ani de carceră și 3000 franci amendă pecuniară, pentru că a stors bani dela falimosul Reinach, un alt erou al scandalului Panama.

Federațiunea lucrătorilor socialiști va ține din 1—6 Sept. a. c. un congres în Tours.

În 6 a. c. înaintea juriului din Paris a început un nou proces anarhist, în care sunt acuzate 30 de persoane, și au să se asculte la 100 de martori. Prin procese nu se va deslega nici când cestiunile sociale, ci prin reforme salutare basate pe principiile dreptății și ecuității.

Bulgaria.

De când cu căderea lui Stambuloff, precum să știe, în Bulgaria se observă nisuița de a se apropia de Rusia.

„Fremdenblatt“, organul ministeriului nostru de externe, se exprimă astfel: „Căderea dlui Stambuloff a dat naștere unei confuzii prin cercurile politice din Bulgaria; luptele de partid sunt conduse cu atâta înverșunare, însă totă națiunea, afară de emigrați, este unită în dorința de a nu renunța la ceea ce s'a dobîndit. — Nici țara, nici bărbatul, cari o dirigează, nici armata nu

voescă a renunța la independență; de o cam data nu există nici un cuvînt pentru amicii Bulgariei de a privi viitorul cu neliniște. — Dacă ura de partid nu lea proporțiuni mai mari, neîncrederea, ce se atribuie în privința dezvoltării pacifice a Bulgariei, nu va fi justificată.“

Peninsula balcanică.

Pe cum se anunță din Paris, acolo s'a înființat *liga confederațiunii balcanice* spre a propaga idea confederațiunii între toate popoarele peninsulei balcanice și ale Asiei mici. Liga are să-și estindă activitatea în Grecia, România, Bulgaria, Sârbia, Tracia, Macedonia, Albania, Herțegovina, Bosnia, Armenia și în mai multe orașe de lângă Marea neagră. În sensul statutelor țările interesate își vor trimite în fiesce care anu legații la Constantinopol, care va fi declarat de cetate liberă. În adunările delegațiunii va fi vorba numai despre afaceri externe. În timpul de război fiesce care țară este datoră a se supune hotărîrilor delegațiunii și a se ajuta împrumutată. În Paris s'a constituit un comitet de 11 membri. De președinte s'a ales H. B. Argiriates, eră de secretar Papasoglu.

La cestiunea noastră.

„Grație Românilor!“ Primul din nrul din 5 Aug. al lui „Magyar Állam“:

Condamnarea agitatorilor români și a celor, cari s'a identificat cu ei, nu a fost faptă de justiție, ci de politică. Avem curajul să spunem acesta pe față. Se poate, că guvernul a lăsat, să se aducă sentințele sub influința opiniei publice artificiale create prin presa șovinistă, dar este evident, că astfel a lăsat să se aducă, căci procesele nu s'a inițiat pe calea normală de justiție, fiind lucru notoriu, că guvernul ani de zile a privit în nelucrare Memorandul, Replica și alte acte literare ale cestiunii naționale române. Lună de zile a conșes liberă răspîndire, și atunci au primită procu-

și conduși de interese personale, ignorând cu totul propășirea nemiului, din a cărui sină fac parte, și din a cărui pâine câștigată cu sudori s'a nutrit, unii ca aceia isă mai mult, decât rușinea națiunii. În unul ca acela biserica și națiunea a crescut în sinul său viperă și șerpe veninos.

Jurstarile, în cari trăim, ne impun, să iubim pe Dumnezeu, biserica și națiunea și pe noi înși-ne. Cine a considerat mai de aproape relațiunile vieții noastre, acela a putut pătrunde în spiritul cuvintelor, ce formeză motto al acestui raport, și inscripția stîndardului, sub care luptăm. Prin urmare ați mai mult, ca ori și când să avem de devisa, — lăsând la o parte ori ce interes, — cuvintele:

Uniți să fim în cuget,

Uniți în Dumnezeu.

Căci numai luptând sub această devisa putem spera la triumf, putem spera la învingere. În aceste cuvinte poetul a dat venitoriu națiunii sale, căci nu e rouă mai binefacătoare în urma unei secrete de luni, decât unirea în cugete, unirea în Dumnezeu.

Sub această devisa luptă Societatea noastră acum de 31 ani. Progresul, ce l'a făcut, se va vedea mai la vale, lăsând să urmeze activitatea societății, asupra căreia să judece binevoitorii cetitorii.

Pentru ca cineva înse să-și potă face o idee corectă despre înflorirea Societății în decursul de 31 ani al existenței ei, trebuie

să lea în considerare începutul ei și isvórele de venit. Din raportul general dat la finea primului an al existenței ei 1864 se vede, că averea ei consta din o *singură carte* și 73 *cruceri*. Er ce privește isvórele de venit, Societatea nu are altă isvor, decât tacele de 1 fl., ce se incasază dela membrii ordinari, și unele donațiuni dela bărbații mecenai, la inima cărora nu zace altceva, decât a face totul pentru înaintarea culturală a scumpei lor națiuni.

Pe această basă s'a fundat Societatea „Inocențiu M. Clain“ în an. 1863/4. Ați înse putem fi mândri de progresul, ce l'a făcut, căci membrii ei nici odată, conșii fiind de chemarea lor, n'a avut și nu au putut avea altceva în vedere decât scopul, pentru care s'a întemeiat această societate, care scop reese foarte bine din devisa „*Uniți să fim în cuget* etc.“

Dreptă aceea ei totdeauna așa și-au îndreptat lucrarea lor, ca aceea să fie spre binele, prosperarea și înflorirea biserice și a poporului, în mijlocul căruia au, să-și petrecă zilele vieții lor. Ei erau și sunt pătrunși și conșii, că sörtea lor va fi identică cu a poporului. Ei erau și sunt conșii de aceea, că au, să se bucure cu opinea română, dar totodată să-și plângă cu ea avându, să suporte acele sarcini, greutăți și nelegiuiri. Eră lucru firesc dar, că ei în locul primă ca fiitorii preoți au, să grijescă de sörtea poporului și prin urmare de a lor. Pentru

a pută obține acest scop trebuia să fie și preparați la așa ceva. Și dacă e adevărat, că preoțimea în respectul acesta a făcut ceva, prepararea în partea cea mai mare și-a făcut-o în sinul societății. Prin mijlocirea ei au început, să-și pregătescă terenul, în care mai târziu să potă desvolta activitate rodnică. Mijlocul cel mai bun, ce l'a aflat pentru obținerea acestui scop, a fost edarea de cărți. În 1889/90 a edat „Epistole către un preot tineru“ partea I, er în 1891/92 partea a II-a. Punându în mâna preoțimii această carte Societatea noastră nu i-a făcut un serviciu neînsemnat, căci a pus preotului în prospect întregă ținuta sa, ce și cum are să observe în parohie începîndu cu introducerea. În 1892/93 a edat opșorul „Pregătire la moarte“ de S. Alfonsu de Liguori. Ce privește acest opșor, credem, că amu șisă destul, când amu șisă, că auctorul lui e celebrul bărbat s. Alfonsu. Dar de altă parte credem și aceea, că toți aceia, cari l'au avut în mână și au putut să-și cetescă, nu l'au pus la o parte, ca să nu-l mai deschidă. Noi suntem în cea mai bună credință, că prin edarea acestui opșor amu făcut cel mai bun serviciu, ce l'am putut presta poporului român. De altcum fi suntem dator cu recunoștință pentru căldura, cu care a îmbrățișat această lucrare a noastră.

(Va urma.)

rorii reg. supremi îndrumare, să începă procesul împotriva auctorilor scrierilor pretinse trădătoare de patrie. Pe oficianții neglijenți, cari au trecut cu vederea răspândirea scrierilor pretinse periculoase pentru stat, nici când nu i-au tras în cercetare disciplinară, deși dacă întru adevăr sunt atât de periculoase acele scrieri, atunci dăruie funcționarii, cari au concesit, să se răspândească liber, încă sunt vinovați și de aceea trebuiau trași la răspundere.

Conținut acele scrieri tradare de patrie, adecă atacat'au prin ele întregitatea țerei, voit'au, să promoveze prin ele ruperea unei părți din țară pe sama unei puteri străine? Nu! Asta nimeni n'a spus-o, nici chiar judecătoria, care facea politică. Trecut'au acușării prin agitațiune contra altei forme a constituțiunii preste acea graniță, carea o vedem determinată spre exemplu la așa numitul partid independentist în desfacerea raportului de drept public? Nu! Este în sine păcat, dacă pentru o parte a țării, carea secol de-a rândul a fost un principat deosebit, se pretinde o stare ore care separată autonomă? Nu! Dăr lățirea autonomiei este lățirea ideii de drept și libertate publică și în altă formă este deja înscrisă în lege în autonomia comitatensă și în autonomia provincială croată.

Ce a fost deci păcatul Românilor condamnați? Nimic alta, decât că presa ultraistă magiară i-a declarat de trădători de patrie, agitatori periculoși, și a făcut totă acestea s'au ca să câștige glorie ieftină prin suspiciunea Românilor, sau ca sub acest titlu să scape de luarea unei poziții hotărâte în chestiunile politice-bisericești. Și la ce au ajuns prin această politică de origine morală dubie? Au ajuns, că au amărită pe Românii cu desăvârșire și au abătut puterea de guvern și justiția din calea onorării dreptului și constituției.

„Magyar Állam” a avut curajul, ca dela început să se pună față în față cu această fabricare artificială de dispozițiune. A avut curajul a spune mai întâi, că în gravaminele Românilor sunt multe gravamine reale, multe plângeri îndreptățite, cari așteaptă vindecare. Amă avut curajul de a urgita în presa magiară cei dintâi reforma legii electorale și a parlamentului, dicându, că e pericolul mai mic, dacă se prezintă Românii în opozițiunea parlamentului, — când Șași acolo se recoresc ca naționalitate deosebită cu 17 deputați în partidul guvernamental reprezentându o naționalitate de nu mai mult de 300.000 suflete, carea se află pe calea de a peri, — și dacă ar espune acolo dorințele juste, dorințele constituționale ale unei naționalități, care după poporul magiar de stat alcătuitor este cea mai mare naționalitate, ce locuesce în țara noastră. Amă avut curajul, să spunem, că nu este coviincios națiunii magiare, guvernului magiar și legislațiunii magiare, dacă lasă legea de naționalități, să existe numai pe hârtie, și amăresce prin această miliónele naționalităților, când de altă parte pentru articolul de lege LIII din 1868, care a rămas nesancționat, din cauza cătorva botezurii în altă confesiune a pornit cu război regnicolaru o întregă codificare. Și amă avut curajul, să spunem și conducătorilor Românilor, că partea mai cu minte a națiunii magiare bucuros le întinde drépta frățescă, bucuros pretinde pentru ei drept

egal și justiție egală. Împărțirea egală a oficianților, le lasă cultura lor, dar pretinde în schimb, ca să se declare de aparținători națiunii politice magiare, să ajute pedepsirea tuturor acelor încercări, cari se îndreptă contra coronei s. Ștefanu, a integrității patriei.

Acésta a fost politica lui „Magyar Állam” și, — să vorbim franc, — politica catolicilor magiar grupăți în jurul „Magyar Állam”-ului. Stam însă singuri, până când n'au pretins interesele de tactică ale politicii bisericicești, ca guvernul să mediteze asupra plângerilor conducătorilor români, pe cari atâta vreme i-a desprețuit, i-a prigonit de-a dreptul, ér acum i-a tîrît în temniță în urma influinței puterii politice și a dispozițiunii publice false. De aceea a mers Hieronymi în Ardél, de aceea începe acum presa aliată prin lupta politică bisericicească, să urgiteze rezolvarea chestiunii române nu cu mijlocele forței, ci rezolvarea pacnică pe calea bunei voințe împrumutate.

Amă avé dreptul, să spunem, că acel guvern, care numai pentru succesul tactic al politicii bisericicești cercă punctele de întâlnire, nu va rezolva nici odată această chestiune, fiindcă îi lipsesc intențiunea cinstită și sentimentul de dreptate al bunăvoinței. Dar trecem preste asta și primim situațiunea dată știind și așa, că pe poporul român nici când nu-l va câștiga pentru politica bisericicească, pentru căsătoria legată înainte notariului jidanu.

Dar deslegarea pacnică are o condițiune, care trebuie să se împlinescă mai înainte. *Guvernul să esopereze la regele grație pentru condamnării Românilor.* Amă dori, ca în actul de agrățiere să atragă atențiunea Românilor la fidelitatea, cu care datoiesc Coronei s. Ștefanu, dar în schimb să le promită, că egalitatea de drept, deprinderea egală a drepturilor constituționale vor fi și pentru ei asigurate.

Guvernul magiar a fost destul de dibaci, că îndată ce amă pus pe tapet noi reforma electorală, îndată a venit Hieronymi cu scărirea și egalizarea censului, ér când noi amă quis, că nu ne temem de reprezentarea Românilor în parlament, momentan a anunțat prin semioficiosul său întemeierea unui partid nou politic, a partidului mijlociu român.

Dacă guvernul a fost destul de dibaci pentru aceste, étă dăm un sfat nou, să esopereze grație condamnaților politici. Manifestându prin această bunăvoința sa și simțul de dreptate, va pute începe tractarea condițiilor de pace.

Poftim deci a alege!

Sperăm, că precum liberalismul a binevoit a primi și până acum politica noastră, va primi și acum provocarea noastră.

Voci latine. Dela frați la frați. — Amă anunțat și noi, că dă profesorul Urechia a adunat părerile unei mulțimi de erudiți italieni, franceși, portugheși și spanioli, cari se exprimă în favorul nostru și ostindesc stările, cari ni-s'au creat. Acum aflăm, că albumul acestor părerii va apăre preste câteva zile în editura Socec din Bucuresci. Într'insul se cuprind declarații de ale multor bărbați de renume mare. Mai mult ne-amă mișcat, că și nonagenarul istoric creștinu Cesare Cantu încă sare întru apărarea noastră.

În zilele trecute inspectorii școlastici reg. și-au făcut reverința la ministrul de culte b. Eötvös Lóránd. Cu ocaziunea acésta le-a quis ministrul între altele: „Agendele de multe feluri ale școlii nu se pot isprăvi cu dispoziții, cari țintesc la uniformitate. Nici chiar în chestiunile cele mai momentóse, pe cum este p. e. și chestiunea de naționalitate, nu amă putut statori până acum o purcedere generală unitară, carea să determine cu siguranță calea dréptă pretutindenea și în toate casurile. — Cu toate puterile trebuie să ne silim într'acolo, ca școla noastră să crească statului magiaru fi credincios și cult. În serviciul acestui ideal după puterile noastre trebuie să facem toate, dar toate așa, ca să nu vâtemăm simțimentul singuraticului cive al statului, ca nu cumva școla, a cărei temă adevărată este împăcarea, să devină locul de nascere al agitațiilor și chestiunilor naționale. Așa avem, să purcedem în toate școlile, ca să câștigăm valóre legilor țării, dar pe lângă acésta să nu causăm durere acolora, cari se alipesc de dătinile sale naționale. În chestiunile de naționalitate ale școlii nu vom face ordine cu măsurii generale, ci așa, dacă și în casuri, cari se par a fi cele mai mici și de multe ori totuși sunt foarte delicate, dispunem cu tactu convenit și după putință nu facem altuia așa ceva, ce ne-ar duré pe noi, dacă s'ar întâmpla cu noi.”

Ce a fost quis numai Hieronymi în Coșocna și Wekerle în Baia mare? Să sperăm totu binele, dar nu putem să credem, că ministrul Eötvös susținendu idealul acesta va rămâne multă vreme ministru.

Colecta pentru gimnasiul din Blăși.

Suma din anul 32. fl. 18354.94

Al. Augur trimite din protop. Fără-găului: (Continuare.)

9. Din Fărăgău dela:

Teodor Pop	fl. 5.—
Octavian Pop	„ 5.—
Iustin și Demetriu Pop	„ 2.—
Ioan Rus l. Pavel	„ 1.—
Onisie Rus l. Iuon	„ 1.—
Vasilica Bogdanu l. Glig.	„ 1.—
Vasilica Biaga Dan.	„ 1.—
Zacharie Pinte	„ 1.—
Iacob Moisan	„ —50
Simion Blaga	„ —50
Dumitru Blaga	„ —50
Vasilica Moldovan.	„ —50
Simion Rus	„ —50
Ștefan Curticopean	„ —50
Ioan Curticopean	„ —50
Iacob Curticopean.	„ —50
Vasilica Lupei	„ —50
Sandu Curticopean	„ —50
Ioan Boariu	„ —50
Ioan Pop	„ —50
Ioan Oltean.	„ —50
Tóder Curticopean	„ —50
Toderica Blaga	„ —50
Gligore Bogdan l. Tóder	„ —20
25 școlari	„ —50
Marinea Pinte	„ —50
Ilișca Farkas	„ —50
Rafina Biaga l. Vas.	„ —50
Vasilica Curticopean l. St.	„ —50
Ioan Biaga l. Moise	„ —50
Rafina Rusu	„ —35
Vas. Curticopean a Șof.	„ —50
Ioan Bogdan a Glig.	„ 1.—
Nicolae Man	„ —50
Vasilica Mărginean	„ —50
Ioan Bogdan l. Zah.	„ —50
Tóder Milașan	„ —20 fl. 31.25

10. Din Filipișul micu dela:

Moldovan Isidor	„ —10
Vartic Sandu tinérul	„ —10
Bucur Iuon	„ —10

Flóre Vasilie	—20	
Bucur Manoilă	—10	
Raț Mihailă	—10	
Moldovan Constantin	—10	
Raț Nicolaș	—10	
Bucur Petrea	—10	
Frank Dancea	—20	
Ioan Raț preot	—30 fl.	1.50
11. Din <i>Hrastăș</i> dela:		
Cassa bisericeii	2.—	
Ioan Chețan paroch	1.—	
Ioan Simon Invetătorii	—50	
Dela popor	4.24 fl.	7.74
12. Din <i>Milașul mare</i> dela:		
Ioan Hossu paroch	10.—	
Basiliu Muntean Invetăt.	2.—	
Vasilie Horga	1.—	
Gabor Ștefan	1.—	
Gavrilă Muntean	1.—	
Lungu Iosif	—50	
Vasilie Rău	—50	
Gramă Samoilă	—50	
Gabor Horga	—50	
Angelean Grigore	—30	
Ioan Muntean a Ianc.	—20	
Vasilie Galațan	—20	
Iosif Horga	—20	
Gramă Fira	—20	
Iosif Muntean bob.	—20	
Gabor Muntean iun.	—20	
Ioan Cherekeș	—20	
Nicolaș Calian	—20	
Galațan Ioan și Dănilă	—20	
Dela mai mulți poporeni	4.47	
Ioan Colbas	—50	
Anica Colbas n. Șovaroși	—50	
Tomaș Iosif	—23	
Magda Ioan	—20 fl.	25.—
13. Din <i>Milășel</i> dela:		
Daniil Harșa paroch	10.—	
Alexandru Chețan docente	2.—	
Ecclesia gr. cat.	3.—	
Dela comună	—28	
Simeon Sămărtean	—10	
Ioan Covaciū siscul	—20	
Sandu Gora l. Gavril	—04	
Grigor. Ungur a Tod.	—20	
Simeon Gora a Vas.	1.—	
Alexandru Ungur l. Ilie.	—10	
Covaciū Ioan Zahar	—10	
Gora Ilisie	—10	
Simion Sămărtean	—20	
Gora Pascu	—10	
Săndor Casona	—10	
Elia Covaciū	—20	
Gavril Ungur l. Achim	—10	
George Covaciū l. Alexă	—10	
Gavril Crăifălean	—10	
Ioan Gora l. Ananie	—10	
Péter Graur	—10	
Gerasim German	—09	
Gregor Covaciū a Vas.	1.—	
Ioan Covaciū a Vas.	—20 fl.	19.51
Suma fl.		18439.94

Noutăți.

Din diecesă Cradei Mari. Sunt numiți *asesori consistoriali*: *Samuilu Ciceronescu*, arhivară diecesană, *Dr. Felicianu Branu*, notariu exactoral și *Alexandru Gera*, exactoru dominalu, carele din urmă și de *viceprotopopu onorariu*; *membri la exactoratul diecesan*: *Gavrilu Lazaru*, protopopu de Carei, *Dr. Felicianu Branu*, *Augustinu Pelle*, protopopu de Someș și *Mihailu Cinca*, protopopu de Supuru.

Asilul de copii gr. cat. din *Blașu*, ridicat pe spesele Mitropolitului Dr. Ioan Vancea și susținut de Episcopatul provinciei noastre bisericesci, s'a deschis în 1 Augustu a. c. în prezența publicului interesat. S'a oficiat mai întâi binecuvintarea apel de către administratorul protopopescu G. Bărbat, și s'a stropit cu apă sfințită toate odăile edificiului și publicul asistent. Premergându aceste directorul preparandialu G. Munteanu a accentuat gena instituțiunii asilelor de natura acesta, motivul, de care a fost condus episcopatul nostru cu înființarea și susținerea asilului, și în fine revocându în memorie dșorei conducătoare Me-

lania Brândușană responsabilitatea, ce o fea asupra-și, și predându-i cheile asilului, l'a dechelat de deschis.

Stipendiul din fundațiunea Vanceană. Din fundațiunea Mitropolitului de pie memorie Dr. Ioan Vancea deja se fac curente 5 stipendii de câte 100 fl. computați în cuota de întreținere în „Seminariul junimii române gr. cat. studiose din Blașu”. La stipendii sunt îndreptățiți acei studenți dela gimnaziul din Blașu, cari sunt născuți din părinți credincioși ai arhiepiscopiei de Alba Iulia, ori sunt consangeni sau afini cu fericitul fundatoru, chiar și dacă ar fi domiciliați aiea. Terminul de concursu e pe 15 a c. Stipendiile se vor conferi în ședința din 16 a Consistoriului plenar, la care (în sensul Lit. fund. §. 20) au să fie invitați toți protopopii, viceprotopopii și administratorii oficiilor protopopesci.

Concursu. Cu terminul de 1 Sep. se escrie concursu pentru următoarele parochii din protopopiatul Cichindealului: 1. *Vurperu*, cu emol.: Fundul internu de 341° grădină de legumi și pometu și 325° curte; porțiune canonică: agru 26 jug. 1222°, fnaț 5 jug. 1338 org.; stola îndatinată și câte 1 di de lucru de fiesce care familie. Casa parochială și alte superedificate arđendū, sunt pe cale de a se ridica din prețulu de asigurare. 2. *Noulu săsescu*, cu emol.: 22 jug. pământ; stola îndatinată și câte 1 di de lucru de familie; casă parochială, șură și staulu în stare bună; curte și grădină de pomi.

Crestin și Român bunu. Domnul Ioan Trușău, fostu notariu din Giorocuta în Selagiu, care în anul trecut a ridicat două restigniri frumoșe în prețu de 200 fl., una în mijlocul țărinei menită spre servirea scopului sublimu atribuit de sfința Biserica, alta în cemetierul morților spre decora celui lacașu sffntu, unde pausază osemintele arătoru crestini mutați în sperarea învierii, a mai făcutu la sfința Biserica unu gardu de lețe în lungime de 18 stăngini din speșele sale, școla o a padimentat și mobilat cu scaune, cuptoriu de feru turnat, tablele parietale scriptolegice, cu ferești de érnă etc. cu prețu de 142 fl., grăniaru bisericescu încă activității lui își pote mulțami în mare parte esistența, ba zelul lui nu se mărginesce numai la aceste fapte, ci pe lângă aceea, că biserica și școla și mai departe pot conta la sucursul lui generos, câtu va fi în viață, sfinței Bisericii din comuna sa a asigurat — după cum imi spune — unu capitalu considerabil, în proprietatea căruia va intra după mórtea lui. A—v.

Concursu s'au scrisu pentru completarea următoarelor stațiuni docentale și cantoru-docentale: A. Cu terminul de 20 Augustu a. c. n.: I. În protop. *Dergei* staț. de docente ambulantu în *Varu-Tihău*, cu emolumintele 235 fl. 40 cr. și 49 metrete cucuruz. II. În protop. *Pogăcele* staț. docentala în *Mihesu* cu salariu de 300 fl. III. În protop. *Catinel*: a) staț. docent. în *Chibulcutu-Visuia* cu emol. 175 fl., 140 metrete vechi de cucuruz; b) *Camarasu deșertu* — *Năoiu* cu salariu de 300 fl.; c) *Sermazu mare* — *Sermazelu* cu salariu de 320 fl.; d) *Tagulu mare* — *Tagoru* cu salariu de 300 fl.; e) *Șopteriu* cu emol. 230 fl. și 100 metrete cucuruz; f) *Ulaculu de câmpie* cu emol. 180 fl. și 30 Hl cucuruz; g) *Sămboteleu* staț. cantoru-docentala cu emol. 205 fl. și 11 jug.; h) *Tușinu* staț. cantoru-docentala cu emol. 230 fl. și 9 jug. IV. În protop. *Murșulu* stațiunile cantoru-docentale din: a) *Bandulu de câmpie* cu salariu de 300 fl. 20 cr.; b) *Mădărașulu de câmpie* cu emol. 162 fl. 50 cr., 5 jug. 25 metrete cucuruz. 25 zile de lucru, venitul grădinei de pomărită și din stola 20 fl.; c) *Vădacuta* cu emol. 165 fl., 18 Hl cucuruz, 4 1/2 jug., 30 zile de lucru, stola 28 fl. V. În protop. *Sibiulu* staț. cantoru-docentala din *Buia* cu salariu de 300 fl.; staț. docentali din: a) *Calvaseru* cu salariu de 300 fl.; b) *Șaldoru* cu salariu de 300 fl.; c) *Stenea* cu salariu de 300 fl.; d) *Hamba* cu salariu de 300 fl. VI. În protop. *Giurgenu* staț. docentala *Bișazu* cu salariu de 300 fl. VII. În protop. *Fărăgăulu* stațiunea

docentala din *Logiu* cu salariu de 300 fl.; stațiunile cantoru-docentale din: a) *Ercea* cu emol. 225 fl. și 75 metrete cucuruz; b) *Teca* cu salariu de 300 fl.; c) *Socolu* cu salariu de 300 fl. VIII. În protop. *Morlacel* stațiunile cantoru-docentale cu salariu de câte 300 fl. din comunele: *Vișagu*, *Tranișu*, *Morlaca*, *Egeriste*, *Secuieu* — *Muerău*, *Molosigu*, *Bociu*, *Ciula*; stațiunea docentala diu *Mărgău* cu salariu 300 fl. și staț. de docente secundar în *Morlaca* cu salariu de 200 fl. IX. În protop. *Blașulu* stațiunea cantoru-docentala din *Micăsasa* cu salariu de 300 fl. X. În protop. *Clușulu* staț. de docente ambulantu din *Suciagu* — *Baci* cu salariu de 300 fl.; stațiunile cantoru-docentale cu salariu de câte 300 fl. din: *Sân-Mihailu*, *Sănpaululu ungu-rescu* și *Topa deșertă*. XI. În protop. *Reghinulu* stațiunea docentala *Hodacu* cu sal. de 300 fl.; stațiunile cantoru-docentale din: *Gurghiu*, *Orșova*, *Petelea*, *Adrianu* și *Habicu* cu emol. de câte 300 fl.; staț. de docente ambulantu în comunele: *Sănmihailu* — *Chineștu*, *Cacuciu* — *Serbeni* și *Curticapi* — *Toldal*, totu cu emol. de câte 300 fl. XII. În protop. *M. Uiorei* stațiunea docentala din *M. Gheja* cu salariu de 300 fl.; staț. cantoru-docentale din: *Gămbușu*, *Sănmărtinulu săratu*, *Grindu*, *Orășia*, *Silvașulu român*, *Noșlacu* și *Uioara sup.* cu salariu de câte 300 fl. XIII. În protop. *Ludoșulu* stațiunea cantoru-docentala diu *Bogata de Murșu* cu emol. de 300 fl. XIV. În protop. *Coșocnei* stațiunile cantoru-docentale din: a) *Aruncata* cu salariu de 300 fl. și grădină de legumi; b) *Bercheșu* cu emol.: 20 jug. 980° cu venit de 255 fl., pășune pentru 2 vite, veită stol. 35 fl., și de va fi necăsătorit, amedă gratis; c) *Corpadea* cu emol.: 70 fl., 5 jug. cu venit de 70 fl., 97 metrete, 30 zile de lucru, stola 15 fl.; d) *Juculu sup.* cu emol.: 70 fl. 5 jug. și o grădină cu venit de 110 fl., 35 metrete cucuruz, lecticalu și stolă 35 fl.; e) *Pata* cu emol.: 180 fl., 95 metrete, 30 zile de lucru, stola 19 fl. În toate stațiunile acestea și cuartir și grădină de legumi. XV. În protop. *Biei*: a) Staț. cant.-doc. în *Iclodu* cu emol.: 240 fl., grădină cant., stola 14 fl., 30 zile de lucru, de legumi; b) staț. doc. din *Alecușu* cu salariu de 300 fl.; c) stațiunea cant.-doc. din *Făgetu* cu emol.: 231 fl. 77 cr., venitele cant. 60 fl. și lemne. XVI. În protop. *Turdei* staț. de doc. ambulantu din *Seliște* — *Silvașulu magiaru* cu salariu de 300 fl. — B. Cu terminul de 20 Augustu: I. În protop. *Fărăgăulu* stațiunea docentala din *Cosma* cu emol.: 180 fl., 180 metrete cucuruz, 2 grădini și cuartir. II. În protop. *Sebeșulu* stațiunea docentala din *Bozu* (unif. gr. cat. și gr. or.) cu salariu de 300 fl. și cuartir ori relut 35 fl. III. În protop. *Aiudulu* staț. cant.-doc. din *Odverem* cu emol.: 145 fl. 50 cr., din agru și grădină 90 fl., 75 metr. cucuruz, 25 zile de lucru. IV. În protop. *Ernotulu*: a) Stațiune docentala (greco-catolică și greco-orientală) din *Acintiu* cu emol.: 230 fl., 7 jug., cuart., grădină și lemne; b) staț. cant.-docent. din *Petrilaca rom.* cu emol.: 215 fl., rită și grădină 45 fl, stola 40 fl.; c) staț. doc. (gr. cat. și gr. or.) din *Cucerdea rom.* cu salariu de 300 fl. în bau și naturale; d) staț. doc. din *Beșintu* cu emol.: 50 fl., 30 metr. cucuruz, 20 zile de lucru și 20 pu de găină, stola 15 fl., arătoriu și cositoriu 90 fl.; e) staț. cant.-doc. din *Șulia rom.* cu emol.: 150 fl., 30 Hl. cucuruz, stola 21 fl., 30 zile de lucru, 30 pu de găină, grădină. În toate stațiunile acestea și cuartir liber. — C. Cu terminul 1 Septembrie în protop. *Pogăcele* staț. doc. din *Grebenișu* cu emol.: 18 fl., 11 jug. arătoriu cu venit de 120 fl., cuartir și grădină de legumi. — D. Cu terminul 5 Septembrie: I. În protop. *Mediașu* staț. cant.-doc. din *Chezeru* cu emol.: 182 fl. 42 cr., 100 metr. cucuruz, stolare 40 fl., unu agru cu venit de 1 fl. 58 cr. și cuartir. II. În protop. *Reghinu* staț. cant.-doc. din *Felșaldu* cu emol.: 130 fl., stolare 20 fl., naturale în valoare de 30 fl. 60 cr., venitul pământurilor cant. 70 fl.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

A.

Săborul mare.

(Continuare)

Atribuțiunile săborului mare după s. Unire. Să vedem însă, cum a trecut săborul mare din perioada calvină în perioada sfinteii Uniri.

Numirea de săbor mare s'a păstrat și după s. Unire în mai multe acte.

Așa chiar sinodul dela 1700 se numește săbor mare.¹⁾ Totu asemenea sinodul dela 1725 ținut sub Episcopul Pataki se numește săbor mare.²⁾ Era în veclul nostru se numește săbor mare sinodul dela 1821 ținut sub episcopul Bobu,³⁾ și cel dela 1833 ținut sub episcopul Lemeni.⁴⁾ Pe lângă numirea de Săbor mare după s. Unire mai întâlnim și numirea de sfintul săbor,⁵⁾ era în timpul mai nou a început a se numi sinodul diecesan și archidiecesan.⁶⁾

Ce se ține de atribuțiunile de drept ale săborului mare după s. Unire, acele au fost următoarele:

1. Dreptul de a judeca și a depune pe Mitropolitul a înțetăt cu totul.

2. Și-a păstrat și mai departe dreptul de a alege pe Mitropolitul, însă cu restrângerea de a candida trei persoane și nu a alege numai pe una.

3. Fiind că în locul instituției juraților scaunului mitropolitănu s'a introdus instituția celor 12 bărbați sau asesori, cari închipuiau săborul mare, așa săborul mare avea dreptul de a alege pe acești 12 bărbați.⁷⁾

4. Până ce mai târziu s'a constituit ună consistoriu stabil lângă Mitropolitul mai întâi din călugări și după aceea din canonic, săborul mare funcționa și ca for de judecată, și încă ca for de instanță întâie în cauzele protopopilor,⁸⁾ și ca for de instanță a doua în cauzele apelate dela forul protopopilor.⁹⁾ Cu toate aceste și forul mitropolitului sau episcopului fără săborul mare figura ca for judecătoresc de întâie și a doua instanță. Așa competența mitropolitului ca for de întâie instanță se vede din socotinta sau aședămintul alu treilea din ziua a doua a săborului mare dela 1742 ținut sub episcopul Clain, carea sună: „Cauzele cele mai mari și grele, mai virtos de căsătorie să le trimită cinstiți protopopi la scaunul archieresc.”¹⁰⁾ Asemenea din aședămintul 4 alu zilei a doua, în care se dispune, ca pe protopopi să-i judece episcopul dispunându ună procuror anumit, care să pășcă ca acursor în contra acelu protopop.¹¹⁾ Ba ca for de a doua instanță figura și vicariul episcopului, cum se vede din rezoluțiunea săborului mare amintit dela 1742 în cauza lui Popu Petrea din Iaticu cu vicariul Ștefanu dela Jucu, în care rezoluțiune se cuprind următoarele:

„Er de ar mai îndrăzni sfinția sa (vicariul) mai mult asemenea lucruri a face, va perde puterea a judeca cauzele apelăluite dela cinstiți protopopi la sfinția sa, care au avut, și acum încă i-se lasă.”¹²⁾

Se vede din amestecul acesta alu forurilor, că după s. Unire s'a născut numai decât tendința de a acomoda cursul justiției bisericești după prescrierile Pravilei, și a lăpăda obiceiul greoi dinainte de s. Unire ca pe unul, care de loc nu era în conformitate cu dreptul bisericești răsăritene.

5. Săborul mare laolaltă cu Mitropolitul făcea legi și

¹⁾ Întru ceta vreme fiind săbor mare în Mitropolia Belgradului de toți protopopi țerei Ardealului, cari sunt Românii. Petru Maior, Istoria bisericești Românilor pag. 355 și Acte Sinodali de I. M. Moldovanu tom. II. pag. 119.

²⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanu II pag. 100 și Petru Maior Ist. bisericești Românilor pag. 377.

³⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. II pag. 68.

⁴⁾ Totu acolo pag. 63.

⁵⁾ Așa s'a numit sinodul dela 1742. Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 146 și uu.

⁶⁾ Așa s'a numit sinodul dela 1869. Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. pag. 31 și Actele sinodului dela 1821 în Analele Capitului din Blaj.

⁷⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. II. pag. 96.

⁸⁾ A se vedé sentințele aduse în mai multe cauze de săborul mare dela 1742 în Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 151 și uu.

⁹⁾ Totu acolo pag. 154 cauza popii Ioanu Esianulu dela Sămbăta-de-josu.

¹⁰⁾ Totu acolo pag. 149.

¹¹⁾ Totu acolo pag. 147.

¹²⁾ Totu acolo pag. 157.

statute disciplinare pentru clerul și poporul întreg din diecesă, precum se pôte vedé din toate actele sinodelor sau săborelor mari ținute în timpul de după s. Unire.

6. Săborul mare și-a păstrat și după s. unire dreptul său eschisiv de a dicta unele pedepse *latae și ferendae sententiae*, cari altuia nu-i era lertat să le dicteze. Se vede acesta din socotinta a 13 din ziua a doua a săborului mare de sub episcopul Clain dela anul 1742, în carea se dice, că cei ce voru îndrăzni a trece în alte țeri la hirotonie, „unii ca aceia să se globească după aședămintul sfintului săbor mare.” Asemenea se vede din aședămintul său socotela 5 a săborului mare ținut la 1725 sub episcopul Pataki, în carea se dice, că dacă protopopul va lerta fără „oca” pe preotul, care umblă la crismă și sudue sau face alte rele, „singur să fie globit cu globa săborului mare cu 66 de florinți.”¹⁾ Asemenea în socotela a 7-a a săborului mare dela 1700, care sună: „Care mireni se voru duce cu putere pe casa popii, sau pe femeile lui, sau pe marha lui, fără de scirea Vlădicăi sau a protopopului, unii ca aceia să fie fără de lege până a-și da samă, și a cui va fi vina, birșagul săborului mare 66 de florinți.”²⁾

7. Săborul mare se îndatina a fi de față câte odată la intronizarea episcopului. Astfel a fost de față la intronizarea lui Atanasiu,³⁾ la a lui Pataki,⁴⁾ la a lui Clain,⁵⁾ la a lui Lemeni.⁶⁾

Aceste erau după s. Unire atribuțiunile de drept cele mai însemnate ale săborului mare.

Din asemănarea lor cu atribuțiunile de drept ale săborului mare înainte de s. unire se vede, că după s. unire săborul mare încetă de a mai fi jurisdicțiunea cea mai înaltă bisericească, sub care sta totă obștea creștinilor, mitropolitul, clerul și poporul, și începu a funcționa mai mult ca un organ ajutător în ocărnuirea bisericească pe lângă episcopul, prin ce, precum vom vedé, s'a apropiat mai tare de principiile Pravilei.

* * *

Alte chestiuni mai mici. O întrebare de moment este, cumcă unde și când se ținea săborul mare înainte și după s. unire? Întâi ce atinge timpul, din condițiunea XI pusă de principele Georgiu Rákotzi Mitropolitul Simeon Ștefanu, de principele Mihail Apafi pusă Mitropolitul Iosif Budai și de guvernatoriul Banfy de Losoncz Mitropolitul Teofil se vede, că înainte de s. unire săborul mare trebuia să se țină în fiesce care anu odată. Cândă cerea însă lipsa, se putea ține și de două ori pe an, cum se vede de acolo, că sub Mitropolitul Sava Brancovici s'a ținut 2 săbori mari în 1675.⁷⁾

Ce se ține însă de timpul de după s. unire, Petru Maior în Protopopadichia § 42⁸⁾ dice, că datina, ca în fiesce care anu să se adune săbor mare, și după unire s'a ținut până la episcopul Atanasiu Rednicu.

Ce atinge însă locu ținerii săborului mare, înainte de unire numai despre unele din ele scim, că s'a ținut în Belgrad.⁹⁾ După unire însă avem o notiță în punctul I alu sinodului din 1732 ținut cu ocaziunea intronizării episcopului Clain, din care se vede, că nu se ținea nici totdeauna la reședința episcopescă, nici totdeauna în același loc, ci în locuri diverse, pôte pentru că unii protopopi și preoți să nu fie prea îngreunați cu depărtarea locului. Punctul acesta sună astfel: „Cum episcopus pro pertractandis negotiis ecclesiasticis totum V. Clerum titulo generalis synedriae diversis locis ac temporibus reassumandis adesse et defatigare onerosum nimis censeat, conclusum adeoque est, ut pro similibus occurrentiis adinstar normae a suo praedecessore in similibus practisatae duodenaria ex ipsis dominis archidiaconis selectioribus, Domino Epopo assistens consistorialis erigeretur corona.”¹⁰⁾

O asemenea întrebare însemnată este, că cine avea dreptul a convoca sinodul?

Dreptul acesta înainte de s. unire de regulă era alu mitropolitului, cum se vede din condițiunea XI pusă de principiul calvi-

¹⁾ Totu acolo tom. II. pag. 110.

²⁾ Totu acolo tom. II. pag. 120.

³⁾ Nilles Symbolae tom. I. pag. 320.

⁴⁾ Nilles l. c. pag. 462.

⁵⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. II. pag. 96.

⁶⁾ Totu acolo pag. 63.

⁷⁾ Acte și Fragm. de Cipariu pag. 145.

⁸⁾ Și în „Istoria bisericești Românilor.”

⁹⁾ Veđi mai sus punctu 3. Atribuțiunile după s. unire.

¹⁰⁾ Acte sinodali de Ioanu M. Moldovanu tom. II. pag. 96.

nesci mitropoliilor, în carea îi îndatoresce, ca în fiesce care anu „*generalem indicet synodum*“. După unire asemenea era alu mitropolitului cu titorii, cum se vede din canonul I. alu sinodului dela 1700, care sună astfel:

„Cândü va rîndui Vlădica, și cu titorii cari vorü fi jurați lângă Vlădica și de soborü de toți protopopii țerei.“¹⁾

Ce se ține însă de modulü de procedere alu săborului mare, de ordinea, în carea decurgeau desbaterile și pettractările, precum și de alte cestiuni interne ale lui, cum este de pildă ordinea șederii în săborü, presiulü, cândü Mitropolitul nu era de față, sau cândü scaunulü mitropolitanü era vacantü, întrebarea, că ore erau ședințele publice ori nu, și altele de felulü acesta, din lipsa datelorü istorice, mai cu samă din timpulü dinainte de s. unire, nu putemü să șicemü decâtü förte puținü.

Și anume atăta e sigurü, că în săborulü mare o personă de mare momentü și înainte și s. după unire era notariulü săborului, despre care vomü vorbi în unü tractatü separatü, și după aceea jurații și mai târziu după s. unire asesoriilü scaunului, despre cari asemenea vomü vorbi mai pe largü în unü tractatü deosebitü.

Mai încolo înainte de s. Unire nu era nici unü regulamentü internü pentru decurgerea desbaterilorü în săborulü mare, ci vorbeiau mai mulți de-odată, ba se întimplau și strigări și larmă așa mare în sinodü, câtü mai că o desbatere seriösă și matură nu era cu putință.²⁾

Mai putemü despre lucrurile acestea mai departe șice și aceea, că în actele de după s. unire preste totü se observă unü

¹⁾ Totü acolo pag. 119 și Petru Maiorü Istoria bisericeii Românilorü pag. 355.

²⁾ Veți punctulü 8 alü instrucțiunii teologului de lângă episcopulü la Nilles, Symbolae t. I. pag. 311.

modü de procedură sinodală mai modernă, încätü se lua o specie de protocolü în fiesce care sesiune a sinodului, pe cum se vede din actele sinodului dela 1739,¹⁾ care apoi în sesiunea viitoare se verifica, pe cum se vede din actele sinodului dela 1742;²⁾ actele se începeau de comunü cu o întroducere scurtă, în carea se espunea, cândü și sub cine s'a ținutü sinodulü, și cine a fostü de față.³⁾ Asemenea în actele săborului mare de după sfinta Unire se observă mai multă inteligință, cestiuni mai înalte și mai de valöre și o rutină în pettractare, de care cele dinainte de unire suntü cu totulü lipsite. Săborulü mare după unire începe a folosi terminii latinii și juridicii mai înainte necunoscutii, érá în decisiuni se observă deja o cugetare deprinsă în tractarea și manipularea normelorü de dreptü, despre cari în actele dinainte de unire nici urmă nu se află. Asemănându-le laolaltă, chiarü și celü ce nu ar sci, că la anulü 1700 d. Chr. s'a întimplatü sfinta unire, numai din ele ar observa îndată, că în săborulü mare după 1700 a intratü unü spiritü mai luminatü și modernü prin vre unü contactü ore care noü.

* * *

Premițendü espuherea acésta a săborului mare, în capitulele următoare îl vomü considera paralelü de o parte cu sinodalitatea Calvinilorü din Ardélü din vécurile 16 și 17, de alta cu sinodalitatea bisericeii orientale cuprinsă în Pravilă. Identitatea săborului mare alü bisericeii românesceii din Ardélü cu sinodalitatea Calvinilorü din Ardélü se va vedé ușorü destulü de limpede din paralela acésta, și prin aceea și originea săborului mare străină de biserica răsăritului.

(Va urma.)

¹⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanü tom. II. pag. 81.

²⁾ Totü acolo tom. I. pag. 148.

³⁾ Veți sinódele dela 1728 și 1732 totü acolo pag. 96 și 201.

Regina.

De Fridericü Dolch.
(Continuare.)

„Spune-mi, Regino,“ începu elü, „nu ția spusü tatälü tēü nutritoriü nimica despre cele ce s'aü întimplatü deunăși între mine și între elü?“

„N'a pututü, să-mi spună,“ răspunse Regina cu durere, „că de atunci nu și-a mai venitü în ori, și aiurările lui nu le-am priceputü. Despre dta a grăitü neîncetatü și despre unü medalionü, și că vrei, să-i răpesci fata.“

„Elü va avé, să se dedea cu gândulü de a te perde,“ șise Werner seriosü. „Și tu, Regino, încă vei părăsi frumösa ta patrie și te vei duce la acela, care ția deschisü deja brațele, la tatälü tēü —“

Unü țipetü alü Reginei îi opri cuvintulü. „Ce dicit, dle Werner?“ gângăni Regina îngălbiniindü și încrucisându-și mânilé. „La tatälü meu? Ore bine am înțelesü?“

„Da, Regino, tatälü tēü s'a găsitü,“ îi șise Werner mișcatü și-i povesti apoi totü, ce avea, să-i povestescă.

„Elü le scie, a trebuitü, să-i povestescü totü, ce sciam,“ închiă Werner. „Elü a depănsü cu durere mörtea mamei tale. Dar o mângăere i-a mai rămasü. Prunca lui trăsese, și elü are să o stringă la peptulü său. Ai să-lü veți, te voiü duce la elü, mâne ori în una din țilele acestea.“

„Am să-lü vedü, pe tata!“ șise Regina apăsându-și mânilé la inimă. „O, cum imi băté inima de temere și de bucurie! — Dar elü mă va duce cu sine,“ șise apoi îngrijată, „va trebui, să mă ducü de pe insulă, și ce va fi de sermanulü meu tată nutritoriü și — de Vincențiu —“

„Nu te îngrijii de asta,“ o liniști Werner. „Tatälü tēü bucurosü va concede, că bătrânulü Ambrosiü să mērgă cu noi, de cumva se va puté hotărî, să-și părăsescă

patria. Dar de Vincențiu să nu te mai doră capulü! Elü nu e vrednicü, să-ți mai faci griji pentru elü. Elü e unü omü fărădelege, unü miserabilü, și judecătoria îl urmăresce.“

„Dumneșulü meu, dar ce s'a întimplatü?“ șise Regina palidă ca mörtea. „Sermanulü, nefericitulü lui tată! Asta-i va fi mörtea!“

„Vei fi aușitü,“ continuă Werner, „că pe insula domnescă unü străinü a fostü atacatü, rănitü și jefuitü. Străinulü acela, Regino, e tatälü tēü, și criminalistulü e Vincențiu.“

Elü amuți, căci Regina respică unü țipetü de gröză și alunecă de pe băncă pe fundulü luntriței. Ea își frângea mânilé, buzele i-se mișcaü, dar nu puteau să rostescă unü cuvintü. Werner se plecă la ea și o cuprinse în brațe. „Liniștesce-te,“ îi șise cu bländeșă, „tatälü tēü a scăpatü din primejdie, și ranele lui suntü aproape vindecate. Miserabilulü acela încă va scăpa de pedepsă, căci tatälü tēü de dragulü bătrânului Ambrosiü s'a hotărîtü, să nu-lü denunțe. Dar nu va avé, să se mai apropie de tine, tu nu mai ești legatä de elü, tu ești liberă.“

În aceea-și clipă zurulü trestia în apropiare, se aușiră lovituri de lopată în apă, și unü sunetü șuerătoriü ajunse la urechile lorü. Își ridicară privirile și îngălbiniară, căci înaintea lorü acoperitü de trestie sta Vincențiu ascunsü într'o luntriță. Regina vedëndü-lü țipă de spaimă. Pe pictorulü încă-lü cuprinsă fiori, căci esteriorulü flăcăului era îngrozitorü. Elü pělărie nu avea, și perylü îi atrna în piete ude pe frunte. Fața îi era palidă și schimosită, dinții îi crișniaü, și din ochii lui schinteaü ură, furie și desperare.

„Isuse Christöse, e Vincențiu,“ esclamă fata îngrozită. „Elü a aușitü tôte.“

Unü risetü selbaticü a fostü răspunsulü. Vincențiu mișcă lopata, și în clipa următoare cele două luntrițe erau lângă olaltă. „Celü puținü nici a ta să nu fie,“ strigă Vincențiu

ridicându-se iute ca fulgerulü și dändü cu o lopată cu forță cumplită cătră capulü pictorului. Dar Werner a fostü prevădătoriü. Elü încă puse mâna pe o lopată și acum lovi cu atăta putere pe cea a contrariului său, câtü ea îi sări lui Vincențiu din mână și sbură departe în apă. Dar mai departe nu se putu folosi Werner de favorulü, în care era, căci cu unü avintü puternicü sări Vincențiu din luntrea sa în a pictorului, smânci cuțitulü din tēcă și-lü îndreptă spre peptulü lui Werner. În clipa acésta se aruncă Regina cu brațele rugătoare înaintea pictorului, și cuțitulü îi intră în peptü, câtü ea cădu cu unü țipetü. Îngrozitü o prinse Werner în brațe și ingenuchiă apoi lângă ea. Vincențiu încă stătu o clipă ca înlemnită, ér apoi aruncă cuțitulü dela sine, se repeși asupra pictorului și cercă, să-i cuprindă grumazii cu mânilé. Se începu o luptă grozavă. Luntrița se clătina și amenința a se răsturna, dar deja în clipa următoare își perdură luptătorii ecuilibriulü și cădură preste marginea luntriței în apă. Ca fulgerulü de iute dispărură amândoi ținându-se împrumutatü încetușăși cu brațele, și apa sări și aruncă valuri, de luntrile se legănaü și se loviaü deolaltă cu mari pocnituri. Lupta pe mörte pe viață, care se părea, că se continuă și în apă, ținu numai câteva secunde. Fața palidă a lui Werner apăru deodată din valuri. Elü prinse marginea luntriței și se repeși într'însa, după ce răsuflesse de câteva ori adâncü. Prinse apoi în mâni lopețile, și ca fulgerulü lunecă luntrița spre țermulü insulei mănăstirii.

Ajungëndü Werner cu luntrea la țermulü luă pe Regina cu mare grije pe brațele sale și grăbi, câtü numai putu, la delü la ospetărie. Sosirea lui în chipulü acesta aduse pe căseni în turburare mare. Ospetăreșă bătü pälmile de olaltă și se văieta, cândü vedü pe pictorulü, de pe care curgea apă, și pe brațele lui fata, carea dela lovitura cu

cuțitul încă nu-și recăstigase conștiința de sine. Ospetărița năvăli asupra lui cu întrebări, dar el îi dădu numai răspunsuri scurte. Împinse cu piciorul ușa unei chiliuțe, de se deschise, aședă pe Regina acolo într'un pat și trimise o solie grabnică la Prien. Apoi cercă, să aducă pe Regina la conștiință, vizită rana și i-o legă, până va fi sosit medicul.

(Va urm.)

Bibliografie.

A apărut Nrul 14 din interesanta revistă „Vatra” de sub direcția dlor I. Slavič, I. L. Caragiale și G. Coșbuc, cu următorul cuprins: *Pisicile pe velocipedă*, ilustrație. *Sorbona*, chipuri bucurescene de S. Basarabeanu. *Piața florilor*, ilustrație. *Puteri elementare*, poezie de V. D. Păun. *Plaiul tatarilor*, legendă populară din Bucovina, de S. Fl. Marianu. *În Egiptu*, ilustrație. *Fata cea leneșă*, poveste (urmare). *Autor și critic*, ilustrație. *Sân-Diene*, poezie de Maria B. Băulescu. *Mărturisirea Dorettei*, de Ebr. Castelnuovo, trad. de Teodora Conta. *Pastel*, poezie de V. Cismaru. *De câte ori...*, poezie de G. Murru. *Din munții nostri*, ilustrație. *Mara*, novelă de I. Slavič (urmare). *Frumusețea orientală*, ilustrație. 1877—78, poezie de H. G. Lecca. *Epidemia istorice* de G. Vasiliu. *Unu savant*, ilustrație. *Di aniversară* de Dykens, trad. de E. Florescu. *Snoave din popor*, de D. Stănescu. *Magie de salon*, de Aidrod. *Mama vitregă*, ilustrație. *Felii de felii de...* Varietăți. Glume. Anecdote. Ilustrațiile (explicarea lor). Ghicitori.

Revista apare în editura C. Sfetea și iese la 1 și 15 a fiecăre luni.

„**Predicatorul poporului**”, *fœ bisericească pentru predică pe Duminec, serbători și toate ocaziunile*. Proprietari, Redactor și Editor Vasiliu Budescu, parochiu gr. cat. în Ciulescu. Fœa apare (în mărime de 2 cõle) în 15 a fiecăre luni. Prețulu de prenumerațiune pe anul curent 3 fl., pe 6 luni 2 fl., pe 3 luni 1 fl. Abonamentele se fac la Vasiliu Budescu, par gr. cat. în Csujafalva (Ciulescu) p. u. Hagymádfalva, comitatul Bihor.

În numărul ultimă publică următoarele predică: *Dumineca orbului*: „Tre

priviri ale muribundului”. *Joia înălțării*: I. „Despre raiu”, II. „Despre mărirea lui Isus în ceri”, III. „Înainte pe calea, ce conduce la ceri”. *Dumineca Sântilor Părinți*: I. „Biserica catolică este infalibilă”, II. „Despre necesitatea și puterea rugăciunii”. *Recomandăm clerului nostru această fœ de presente unică în felul său la Români.*

Au apărut din „Biblioteca Unirii”

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericei românești unite, studiu apologetic din incidentul invective-lor „Gazetei Transilvaniei” și a dlui Nicolau Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericei unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețulu 70 cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețulu 1 fl. Ambele părți expedate franco 1 fl. 85 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Sz. 177/894.

(23) 1—1

Pályázati hirdetés.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában Szász-Csanád község székhelyvel rendszerezett kórorvosi állomás lemondás folytán üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A kórorvos évi javadalmazása 500 frt. fizetés és 150 fuvar átalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizetetik ki: gyógydíjakra nézve a kórorvos a községekkel szabadon egyezkedik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezeln, köteles továbbá körét havonként legalább kétszer beutazni.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtnák, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §. értelmében képesítésüket igazoló okmányokkal politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanúsító bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi augusztus hó 31-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a község házában folyó

évi szeptember hó 1-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

Szolgabírói hivatal Balázsfalván 1894. évi augusztus hó 4-én.

Simonffy Alajos,
főszolgabíró.

Nr. 2786—1894.

(22) 3—3

Escriere de concursu.

La institutul regescu de surdo-muți din Clușu devenind vacanță I-lu locu fundationalu destinatu pentru Transilvania, pentru obtinerea aceluia conform ordinațiunii înaltulu Ministeriului reg. ung. de culte și instrucțiune de sub Nr. 26.128—1894 prin acesta se escrie concursu.

Pentru obtinerea acestui locu fundationalu potu concurge:

1. Atari tineri surdo-muți fără deosebire de sex și confesiune, cari s'au mai împartășit de instrucțiune în vre-unu institutu de surdo-muți din patrie, însă n'au terminatu cursulu completu de 8 ani.

2. Atari tineri surdo-muți (băeți, bāete), cari până acum nu s'au împartășit de nici o instrucțiune, și cari n'au trecut presteanulu alu 12-lea alu etății.

3. Suplicele de concursu să se subșternă celu multu până în 15 Augustu a. c. st. n. la acestu Consistoriu Mitropolitanu.

4. La cererile de concursu suntă a se alătura: carte de botez sau de nascere, atestat medicalu, că a fostu vaccinat cu succes, și atestat de paupertate, — mai încolo atestat medicalu, prin care pe lângă defectulu de surdo-mutu să se constateze, că concurentele corporalminte e deplinu sănătosu. În câtu concurentele s'ar fi mai împartășit de instrucțiune în vre unu institutu de surdo-muți, să se alătura la concursu și testimoniulu dela acelu institutu.

În urmă spre sciință și orientare se face cunoscutu, că acela, care va obtine această fundatiune, se va bucura de provisiune și instrucțiune gratuită în institutu afară de vesminte.

Blașu, din ședința consistorială ținută în 21 Iuliu 1894.

I. M. Moldovanu,
vicariu capitularu.

Cu deosebită stimă cutezū a încunoscintă pre

Veneratulū Clerū greco-catolicū,

că precum și până acum iaū asupra-mi gatierea de **iconostase, amvone, altare**

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelorū, în ce privesce lucrul de mēsariū și de sculptorū, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelorū obiecte în fața loculu, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescū cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câstigatū recunoscere deosebită, si tôte mă îndreptățescū la sperarea, că Veneratulū Clerū mă va împartăși ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndreptă totū-deauna într'acolo, că și de aci înainte se meritū renumele celū bunū, care mi-lam câstigatū până acum.

Prin tarifulu de zone dispărēndū departările, prin acesta capacitatea de concurență mi-sa măriitū.

Rogāndu-mē pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolū Müller,

auritorū și fabric. de recuis. biserice.

(6) 26—52

(18) 4—6

„The Gresham”

societate de asigurare pe viață în LONDRA.

Filiala pentru Austria:

Viena, I, Giselastrasse I,

în casa societății.

Filială pentru Ungaria:

Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 și 6,

în casa societății.

Activa societății la 31 Dec. 1892 franci 125,305.151.—

Venitulū anualū din premii și interese la 31 Decembre 1892 „ 22,840.056.—

Plătiri pentru contracte de asigurare și de rente și pentru rescumpărări etc. dela existința societății (1848) „ 271,905.620.—

În ultimulū periodū de gestiune de optspredece luni s'au prezentatū la societate pentru propunerī nouē, prin ceea ce suma totală a propunerilorū intrate dela existința societății se urcă la „ 1,853,916.605.—

Prospecte și tarife, pe basa cărora societatea extradă polițe, precum și formulare de propunerī se dau gratuitū prin dnu agentū în tôte orașele mai mari ale monarchiei austro-ungare și prin filialele pentru Austria și Ungaria, precum și prin

Agentura gen. pentru Transilvania în Clușu.